

Değerli üyeler, Değerli Konuklar,

Sizleri şahsım ve TÜSİAD YK adına saygıyla selamlıyorum.

Geçen hafta Genel Kurul’umuzda yaptığım konuşmada “Geçmişte olduğu gibi bugün de başarı için formülümüz anlamak, analiz etmek ve görüşlerimizi paylaşmak olacak” demiştim.

İşte bugün Türkiye’nin en önemli sorunlarından biri olan işsizliği anlamak için buradayız. Aklın ve bilimin yolu doğruyu her zaman bulur. Hepinize tekrar hoşgeldiniz demek istiyorum.

Değerli konuklar,

Son açıklanan veriler işsizliğin bir sıçrama yaparak %12,3’e yükseldiğini gösteriyor. Mevsim etkilerinden arındırıldığında işsizlik oranı sadece bir ay içerisinde 0.6 yüzde puan artarak %12’ye çıktı. Tarım dışı işsizlik %14, genç işsizliği ise %22,2 seviyesine yükseldi.

Bu yüksek oranlar bazı tedbirler alınması gerektiğine işaret ediyor. Ekonomimiz geçtiğimiz Ağustos ayından bu yana zorlu bir süreçten geçiyor. Bugünkü buluşmamızda, yalnızca kısa vadede değil, uzun vadede de işgücü piyasamızı nasıl daha etkin ve verimli hale getirebileceğimizi ve işsizlik oranını kalıcı olarak nasıl düşürebileceğimizi konuşacağız.

İşgücü piyasamız kayıtlı ve kayıt dışı olmak üzere ikiye bölünmüş durumdadır. Kayıt dışı ekonomi ile mücadele etkili şekilde sürmeli, kuralsız ve güvencesiz çalışmanın önüne geçilmelidir. Bunun yanında, kurallı çalışan kayıtlı kesimde işgücü üzerindeki ücret dışı yükler uluslararası ortalamaların hala üzerinde. Bu yüklerin azaltılması kayıtlı ekonomiye geçişi de hızlandıracaktır.

Ülkemizde kadın istihdamının artırılması ve hem kadınların hem gençlerin dinamik işgücü piyasasında ihtiyaç duydukları yetkinliklerin artırılması gerekiyor. Bugün maalesef kadın işsizlik oranları erkek işsizlik oranlarının çok üzerinde. Genç işsizliği ise hepsinden yüksek.

Son yıllarda istihdam teşviklerinde çok önemli ilerlemeler kaydedildi. Bazı yeni teşvikler de gündemde. Teşvikler istihdam üzerinde genel olarak olumlu etki yapıyor. Ancak çeşitli istihdam teşviklerinin bir düzenleme altında birleştirilerek uygulamanın sadeleştirilmesinin kullanım etkinliğini geliştirmek açısından faydalı olacağına inanıyoruz.

Değerli konuklar,

Geçtiğimiz yıla aslında ümitle başlamıştık. 2017 yılındaki yüksek büyümenin ardından 2018’in ilk çeyreğinde de büyüme %7,4 gibi yüksek bir rakama ulaşmıştı. Elbette bu büyümenin Kredi Garanti Fonu’nun yeni

limitleri çerçevesinde artan krediler ile finanse edilmiş olması nedeniyle sürdürülebilir olmadığını ve ekonominin yavaşlamaya başlayacağını bekliyorduk.

Kontrollü bir yavaşlama, ya da yumuşak inişi başarıp başaramayacağımız en çok sorulan sorular arasındaydı. Maalesef Ağustos ayında meydana gelen şok ile beraber süreç düşünülenden hızlı yaşandı.

Küresel krizden bu yana dünyada bol ve ucuz para döneminde Türkiye dış borcunu %35'ten %53'e yükseltti. Bu finansman ekonomimizin yüksek büyüme oranlarına ulaşmasını sağladı. Ancak 2013 yılından beri yurt dışında faizler yavaş yavaş arttı ve bu borcun maliyeti de ekonomimiz için her geçen gün artıyor. Bu nedenle ekonomimizde biriken risklerin azaltılması, özellikle bazı sektörlerde yüksek artış gösteren kaldıraç oranlarının makul düzeylere inmesi gerekiyor.

Dış borcumuzun büyük kısmı özel sektörün üzerinde. Kamu Özel İş birliği projeleri için sağlanan finansman da dahil yaklaşık 306 milyar dolar. 2018 yılı başından itibaren bu borç azalmaya başladı. Ağustos ayında yaşadığımız şoktan sonra hem kur hem de faizlerde görülen artış ile süreç hızlandı. Banka kredilerinde gördüğümüz yavaşlama da bunun bir sonucu. Bu durum kullanılan kapasitede gerilemeye, yeni yatırımların ertelenmesine ve üretimde düşüşe neden oluyor. Dolayısıyla ekonomimiz küçülüyor.

Bu süreçten mümkün olduğunca hızlı çıkabilmek ve büyümeye geri dönebilmek için temel iki koşul var.

- İlk koşul güveni ve istikrarı sağlamak. Hem yurt dışından ülkemize finansman sağlamaya devam etmek zorundayız, hem de yurt içinde ekonomiye olan güveni pekiştirmemiz gerekiyor. Bunu ancak öngörülebilir politikalarla ve şeffaflıkla sağlayabiliriz. Bu nedenle kurumların bağımsızlığını ve serbest piyasa ilkelerinden taviz verilmeden içinde bulunduğumuz zorluklarla mücadeleyi önemsiyoruz.
- İkinci koşul banka bilançolarında artık geri ödenemeyeceği düşünülen kredilerin bilanço dışına çıkaracak mekanizmaların kurulması.

Pek çok ülke bu tür mekanizmalara gerektiğinde başvurdu. Kore ve İsveç gibi başarılı birçok örnek var. Bu sayede reel kesimde sağlıklı ve verimli alanlara taze kredi sağlamanın önünü açabiliriz. Böyle mekanizmaların olmadığı bir ortamda büyümeye elbette yine dönebiliriz ancak çok daha uzun bir zaman beklememiz gerekir.

Sizlerin de bildiği gibi küresel ekonomideki durum hala kırılgan ve içinde bulunduğumuz coğrafyadaki jeopolitik riskler yüksek. Bu süreci ne kadar hızlı bir biçimde aşar, kırılganlıklarımızı ne kadar çabuk azaltabilirsek dışarıdan gelebilecek şoklara karşı o kadar dayanıklı oluruz. Ayrıca istihdam üzerindeki olumsuz etkileri de en aza indiririz.

Gündemimizde büyümeye geri dönmek kadar, onu nasıl sürdürülebilir yüksek seviyelere çıkaracağımız da var. TÜSİAD her zaman ve hiç ara vermeksizin ülkemizin ihtiyaç duyduğu yapısal reformlar üzerine çalışıyor.

Vergi reformu ile daha öngörülebilir, basit ve adil bir vergi sistemi; eğitim reformu ile dijital çağın gerektirdiği vasıflara sahip, yenilikçi, özgür düşünceye sahip bir nesil, işgücü reformu ile daha üretken, rekabetçi işgücü en büyük hedeflerimiz. Sanayide dijital dönüşüm, girişimcilik, sermaye piyasaları da çalışma başlıklarımız arasında.

Değerli konuklar,

Küresel ilişkilerimiz de bu süreçte en az ekonomi politikalarımız kadar önemli. Küresel ekonomik sistemin daha iyi çalışması için yapılan eleştirileri anlamak ve bunlara çözümler üretmek hepimizin görevi. Ancak bu söylemlerin gerçekçi eleştiri düzeyinden çıkarak, ideolojik çıkarlara alet edilmesine de karşı çıkmalıyız.

Demokratik mekanizmalardaki aksamaların etkisiyle demokrasiden şüphe etmek büyük bir hata olur. Demokrasi ve özgürlükler toplumsal huzurun, refahın ve dünya barışının temel taşıdır.

Şunu net bir şekilde belirtmek isterim serbest ticaret yerine ekonomik korumacılık, özgürlükçü demokrasi yerine siyasal popülizm, kültürel çoğulculuk yerine kültür savaşları, kimseye yaramayacak ve uzun vadede durumu sadece kötüleştirecektir.

Küreselleşme ve teknolojik dönüşüm geri çevrilemez. Yapılması gereken bunları kapsayıcı reformlarla ilerletmektir. Çağa uygun eğitim, gümrük birliği modernizasyonu, dijital tek pazara hazırlanmak, korumacı politikalara sığınmadan rekabetçiliğimizi ilerletmek yapmamız gerekenlerdir.

Bugün Avrupa Birliği'nde pek çok sorun tartışılıyor. Brexit ile beraber ortaya çıkan en önemli gerçek mevcut sistemin sorunlarının yanında ne kadar çok fayda da ürettiğidir. İngiltere'de çıkış sürecinin düşünülenden çok daha zor ve sancılı olması, elde edilen bu önemli kazanımlardan vaz geçmenin ne kadar zor olduğunu da göstermektedir.

Bugüne kadar gerek dünyada gerekse AB'de yaşanan kriz dönemlerini hep entegrasyonun arttığı Birliğin daha da güçlendiği dönemler izlemiştir. Biz de politikalarımızı gününbirlik gelişmelere göre değil kalıcı trendler ve değerler üzerine inşa etmeliyiz.

Batı ve AB ile olan ilişkilerimiz iniş çıkışlı bir seyre sahip. Bu ilişkilerin toparlanarak ortak çıkar ve değerler anlayışıyla yürütülmesi ülkemizin geleceği açısından son derece önemlidir. Demokrasi ve hukuk devletinin korunması, ekonomik ve sosyal kalkınma hedeflerinin başarılabilmesi için her zamankinden fazla çaba ve hassasiyet göstermemiz gerekiyor.

Değerli konuklar,

Bugünlerde karamsar değil daha motive olmalıyız, daha çok çalışmalıyız.

Sizlere ve bugün değerli analiz ve görüşlerini dinleyeceğimiz panelistlerimize teşekkür ediyor, hepimize ışık tutacak başarılı bir panel olmasını diliyorum.